

بررسی عوامل موثر بر بروز بیانضباطی در کلاس‌های تربیت بدنی مدارس از دیدگاه معلمان تربیت بدنی

مسعود نادریان جهرمی^۱، رفعت علی‌محمدی^۲، محدثه حجتی‌مقدم^۳

۱. دانشیار دانشگاه اصفهان، گروه مدیریت ورزشی دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی*
۲. کارشناس ارشد مدیریت ورزشی دانشگاه اصفهان
۳. کارشناس ارشد مدیریت ورزشی دانشگاه اصفهان

تاریخ پذیرش: ۹۲/۰۲/۰۷

تاریخ دریافت: ۹۱/۰۷/۳۰

چکیده

هدف از انجام پژوهش حاضر، بررسی عوامل موثر در بروز بیانضباطی و ناهنجاری‌های رفتاری دانش‌آموزان در کلاس‌های تربیت بدنی از دیدگاه معلمان تربیت بدنی است. جامعه آماری پژوهش، معلمان تربیت بدنی شاغل در مقاطع راهنمایی و دبیرستان شهر اصفهان در سال ۸۹-۹۰ بودند. تعداد ۳۴۶ نفر مرد و ۱۴۵ نفر زن) به صورت تصادفی - خوشه‌ای انتخاب و به عنوان نمونه آماری در این پژوهش شرکت کردند. ابزار اندازه‌گیری، پرسشنامه محقق‌ساخته بود که پایابی آن از طریق آلفای کرونباخ، ۰/۹۱ به دست آمد. نتایج پژوهش نشان داد چهار حیطه (توانایی‌ها و عملکرد معلم، ویژگی‌های شخصیتی و رفتاری دانش‌آموزان، نگرش والدین و محیط‌های ورزشی خارج از مدرسه) در بروز بیانضباطی و ناهنجاری‌های رفتاری دانش‌آموزان موثرند. معلمان تربیت بدنی زن، نقش نگرش والدین و شرایط خانوادگی و معلمان مرد، نقش محیط خارج از مدرسه را در بروز ناهنجاری رفتاری دانش‌آموزان موثرتر می‌دانند. همچنین نتایج نشان داد که نگرش منفی والدین به کلاس تربیت بدنی، اختلافات و کشمکش‌های مکرر والدین در محیط خانواده، عدم تسلط معلم تربیت بدنی در اداره کلاس، عدم وجود امکانات و تجهیزات ورزشی کافی و استاندارد، تعداد زیاد دانش‌آموزان در کلاس، استفاده از کلمات نامناسب در حین ورزش، گروه دوستان و همسالان، و تماسای فیلم‌های خشن و بازی‌های کامپیوترا در بروز ناهنجاری‌های رفتاری دانش‌آموزان در کلاس‌های تربیت بدنی نقش مهمی دارند.

واژگان کلیدی: رفتارهای ناهنجار، کلاس‌های تربیت بدنی، بیانضباطی

Email: m.naderian@spr.ui.ac.ir

*نویسنده مسئول:

مقدمه^۱

انضباط، محور اساسی در برنامه‌های آموزشی در کلاس‌های درس است. فونت نا^۱ (۲۰۰۰) معتقد است بی‌انضباطی^۲، ارتباط منطقی و دوسویه بین معلم و دانش‌آموز را برهم زده و میزان یادگیری را به حداقل می‌رساند (۱). در حال حاضر نظام آموزشی با مشکل پیچیده‌ای به نام انضباط روبرو است. تدریس در کلاسی که دانش‌آموزان علاقه‌مند و با انضباط دارد، کاری به نسبت آسان است؛ اما همیشه در کلاس دانش‌آموزانی هستند که به دلایل مختلف تربیتی و عاطفی نمی‌توانند چارچوب انضباطی و مقررات کلاس را حفظ کرده و باعث ایجاد بی‌نظمی در کلاس می‌شوند. شناسایی عوامل موثر در بروز ناهنجاری‌های رفتاری و بی‌انضباطی دانش‌آموزان برای نیل به یک برنامه‌ریزی متناسب با اهداف عالی آموزش و پرورش، یک ضرورت است. دانش‌آموزان ورزش را دوست دارند و به آن عشق می‌ورزند. آنان در کلاس‌های تربیت‌بدنی احساس آزادی بیشتر کرده و با علاقه به فعالیت‌های ورزشی می‌پردازند. با توجه به ماهیت عملی کلاس‌های تربیت‌بدنی، بی‌انضباطی و ناهنجاری‌های رفتاری در بین دانش‌آموزان بیشتر مشاهده می‌شود؛ زیرا کمتر از خود اطاعت و پیروی نشان می‌دهند و یا می‌کوشند نوع مشارکت فردی را خودشان تعیین کنند. بررسی‌ها نشان می‌دهد بی‌انضباطی، یک پدیده چند وجهی است. در بررسی عوامل بی‌انضباطی، زمینه‌های روانی، اجتماعی، فرهنگی و آموزشی مطرح می‌شود. همچنین عوامل فردی و ویژگی‌های شخصیتی و رفتاری دانش‌آموزان، شرایط زندگی خانوادگی و روابط بین والدین و اعضای خانواده و تاثیر عوامل اقتصادی و فرهنگی جامعه در بروز ناهنجاری‌های رفتاری در بین دانش‌آموزان گزارش شده است (۴-۲). مدرسه، یک سازمان پیچیده رسمی است و برای موفقیت می‌بایست همه نهادهای اجتماعی در یک راستا فعالیت کنند. نهادهای خانواده و رسانه‌ها، نقش بسیار مهمی در موفقیت برنامه‌های آموزشی و تربیتی ایفا می‌کنند. برقراری ارتباط تعاملی متقابل و موثر بین والدین، معلمان، دانش‌آموزان و مسئولان مدرسه یک ضرورت در فرآیند تربیت است. مدارس باید به طور مستمر با پدر و مادر دانش‌آموزان ارتباط برقرار کرده و برای پیشگیری و حل مشکلات انضباطی، تبادل نظر نمایند. در حقیقت مدرسه، خانواده و رسانه‌ها می‌بایست شیوه‌های تربیتی، آموزشی و تبلیغاتی هماهنگی را اتخاذ کنند.

1. Fontana
2. Indiscipline

هالپین^۱ (۱۹۸۹) معتقد است برنامه‌های رسانه‌ها و وسائل ارتباط جمعی، تاثیر انکارناپذیری در رفتار کودکان تا سالمندان از یادگیری تا انحرافات برجای می‌گذارد (۵). نتایج مطالعات اکیبا و بیکر^۲ (۲۰۰۰) نشان می‌دهد که تعداد زیادی از نوجوانان و جوانان از تماشای فیلم‌های تلویزیون تحریک یا تشویق می‌شوند و حرکات و برنامه‌های بازیگران را تقلید و در محیط مدرسه و بهویژه کلاس‌های تربیت بدنش اجرا می‌کنند (۶). آمادمو^۳ و فریر^۴ (۲۰۰۷) در بررسی علل و عوامل بیانضباطی در کلاس‌های تربیت بدنش به سه سطح اشاره دارند. اولین سطح، عوامل فردی است. برخی دانشآموزان با رفتارهای نابهنجار خود بر عملکرد کلاس تاثیر می‌گذارند. دومین سطح شامل درگیری میان همسالان است و سومین سطح شامل تضاد میان برنامه‌های آموزشی معلم با انتظارات و نیازهای دانشآموزان می‌باشد که ممکن است موجب خشونت و یا حتی بزهکاری شود (۷). سیدلاک^۵ (۱۹۹۶) در پژوهشی تاثیر تسلط در انجام حرکات ورزشی دلخواه دانشآموزان و مهارت‌های فنی و آگاهی‌های ورزشی معلمان را یکی از عوامل مهم برای جلوگیری از بروز ناهنجاری‌های رفتاری در کلاس‌های تربیت بدنش ذکر کرد (۸). علاوه بر مهارت و تخصص معلم، وضعیت ظاهری هم یکی از عوامل مهم در جلوگیری از بروز ناهنجاری‌های رفتاری است. وضعیت ظاهری معلم از جمله داشتن تناسب اندام، با انگیزه و سرحال بودن و استفاده از پوشش مناسب ورزشی تا حد زیادی محبوبیت معلمان را در بین دانشآموز افزایش می‌دهد. داشتن نشاط در حین تدریس، ارائه برنامه‌های ورزشی مفرح و مورد پسند دانشآموزان موجب می‌شود که آنان با روحیه و اطاعت‌پذیری بیشتری به ورزش پرداخته و در نتیجه نافرمانی از دستورات معلم و بیانضباطی بین آنان کاهش یابد.

بسیاری از دانشآموزان، فعالیت‌های جسمانی در کلاس‌های تربیت بدنش را نوعی تفریح و سرگرمی می‌دانند و معتقدند که فعالیت‌های ورزشی صرفا برای نشاط، تفریح و شادایی در برنامه مدارس گنجانده شده است؛ بنابراین احساس آزادی بیش از حد کرده و با شوخی با همکلاسی‌ها بیانضباطی شایع می‌شود. برخی از دانشآموزان تحت تاثیر نگرش منفی والدین که معتقدند شرکت در فعالیت‌های ورزشی باعث رکود و افت تحصیلی آن‌ها خواهد شد در کلاس‌های تربیت بدنش تبعیت نمی‌کنند. نتایج برخی مطالعات نشان می‌دهد که ویژگی‌های شخصیتی و رفتاری دانشآموزان، شرایط نامناسب زندگی خانوادگی، طراحی

1. Halpin

2. Akiba & Baker

3. Amado

4. Ferrer

5. Skylark

نامناسب محیط آموزشی، عدم وجود امکانات و تجهیزات استاندارد و کافی در مدرسه، تعداد زیاد نفرات کلاس و نگرش منفی مسئولان مدرسه به ورزش می‌تواند در بروز بی‌انضباطی و ناهنجاری‌های رفتاری دانشآموزان موثر باشد (۱۰، ۹). نادریان (۱۳۸۸) گزارش داد در سال تحصیلی ۱۳۸۸-۱۳۸۹، حدود ۷۰۴ مورد آسیب‌دیدگی و شکستگی استخوان در بین دانشآموزان مدارس راهنمایی و دبیرستان استان اصفهان اتفاق افتاد که بیش از ۶۰ درصد حوادث، به خاطر شوخي‌های دانشآموزان با همدیگر و بی‌انضباطی در کلاس‌های تربیت بدنی بوده است (۱۱). البته تجزیه و تحلیل اقدامات بی‌انضباطی نشان می‌دهد که چنین رفتارهایی همیشه توهین‌آمیز (آنچه که افکار عمومی اغلب اعتقاد دارند) نیست؛ بلکه دفاعی است که دانشآموز برای حفظ شخصیت و کرامت خود نشان می‌دهد.

این پژوهش در نظر دارد عوامل بروز ناهنجاری‌های رفتاری و بی‌انضباطی در کلاس‌های تربیت بدنی در مقاطع تحصیلی راهنمایی و متوسطه از دیدگاه معلمان تربیت بدنی در چهار حیطه عملکرد معلمان، خصوصیات و ویژگی‌های شخصیتی و رفتاری دانشآموزان، نگرش والدین و محیط خارجی را بررسی نماید.

روش پژوهش

روش پژوهش حاضر توصیفی - پیمایشی است. جامعه آماری را ۱۴۷۶ نفر از معلمان تربیت بدنی مقاطع راهنمایی و دبیرستان‌های شهر اصفهان تشکیل می‌دادند. نمونه آماری پژوهش، ۳۴۶ نفر بودند که به روش نمونه‌گیری خوشای از بین معلمان تربیت بدنی شاغل در مناطق پنج‌گانه آموزش و پرورش اصفهان انتخاب شدند (جدول ۱). ابزار اندازه‌گیری، پرسشنامه محقق‌ساخته شامل ۲۶ سوال بود که در آن از پاسخ‌گویان خواسته شده بود تا نظرات خود را نسبت به عوامل موثر در بروز ناهنجاری‌های رفتاری در چهار حیطه توانایی‌ها و عملکرد معلم، ویژگی‌های شخصیتی و رفتاری دانشآموزان، نگرش والدین و محیط‌های ورزشی خارج از مدرسه بر اساس مقیاس ۵ درجه‌ای از خیلی زیاد (۵) تا خیلی کم (۱) در مقابل هر گویه مشخص نمایند. بر اساس مطالعات پژوهشگر، چهار حیطه مورد اشاره در بسیاری از مطالعات به عنوان عوامل اصلی در بروز ناهنجاری‌های رفتاری در بین دانشآموزان گزارش شده بودند. روایی صوری پرسشنامه توسط متخصصان و صاحب‌نظران این حیطه در مواردی همچون کیفیت سوال‌ها، ترتیب قرار گرفتن، تنوع، قابل فهم بودن و تعداد سوال‌ها بررسی شد. پایایی آن از طریق ضریب آلفای کرونباخ، $\alpha = 0.91$ برآورد گردید. تجزیه و تحلیل داده‌ها با نرم‌افزار (اس پی اس اس^۱) نسخه ۱۹ انجام شد.

1. SPSS

نتایج

نتایج پژوهش در دو سطح توصیفی و استنباطی تحلیل و به شرح زیر ارائه گردید.

جدول ۱- تعداد جامعه و نمونه آماری پژوهش

نمونه آماری زن	نمونه آماری مرد	جامعه آماری		مقطع
		زن	مرد	
۵۶	۸۲	۲۸۶	۳۵۱	راهنمایی
۸۹	۱۲۱	۳۴۶	۲۹۳	دبیرستان
۱۴۵	۲۰۳	۶۳۲	۷۴۴	جمع
۳۴۸		۱۳۷۶		جمع کل

نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد که عدم تسلط معلم تربیت بدنی در اداره کلاس‌های تربیت بدنی با میانگین $M=4/17$ دارای اولویت اول و برگزاری مسابقات ورزشی در کلاس‌های تربیت بدنی با میانگین $M = 2/76$ ، دارای اولویت هفتم می‌باشند.

جدول ۲- میانگین، انحراف معیار و درصد پاسخ‌های مربوط به عملکرد معلمان و مدرسه

اولویت	میانگین	انحراف معیار	درصد پاسخ‌ها (بسیار زیاد- زیاد)	گویه‌ها
۱	۴/۱۷	/۹۵	%۸۱/۷	عدم تسلط معلم تربیت بدنی در اداره کلاس‌های تربیتی بدنی
۲	۳/۷۰	/۹۴	%۶۷/۶	عدم وجود امکانات و تجهیزات ورزشی کافی و استاندارد
۴	۳/۶۸	/۱/۱۰	%۵۶/۴	عدم نظارت دقیق بر حرکات دانش‌آموزان توسط معلم
۳	۳/۰۷	/۹۰	%۳۳/۸	توقعات بیش از اندازه معلم از دانش‌آموزان در کلاس‌های تربیت بدنی
۵	۳/۵۹	۱/۱۱	%۵۷/۷	کم اهمیت دادن مدیر مدرسه به درس تربیت بدنی
۶	۲/۹۲	۱/۱۸	%۳۶/۶	عدم آشنایی معلمان تربیت بدنی به آموزش صحیح مهارت‌های ورزشی
۷	۲/۷۶	%۱/۱۰	۳۰/۹	تعداد زیاد دانش‌آموزان در کلاس‌های تربیت بدنی

نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد که تعداد زیاد دانشآموزان در کلاس‌های تربیت بدنی با میانگین $M=۴/۰\cdot ۱$ دارای اولویت اول و خستگی بیش از حد دانشآموزان ناشی از حضور در کلاس‌های سایر دروس با میانگین $M=۳/۰\cdot ۳$ دارای اولویت نهم می‌باشند.

جدول ۳- میانگین، انحراف معیار، درصد پاسخ‌های مربوط به ویژگی‌های دانشآموزان

اولویت	درصد پاسخ‌ها (بسیار زیاد، زیاد)	انحراف معیار	میانگین	گوییدها
۱	%۷۳/۲	۱/۹۷	۴/۰۱	تعداد زیاد دانشآموزان در کلاس‌های تربیت بدنی
۲	%۶۴/۸	۱/۱۸	۳/۷۲	استفاده از واژه‌ها و کلمات نامناسب در حین ورزش کردن توسط دانشآموزان
۳	%۵۷/۷	۱/۱۱	۳/۵۴	داشتن انرژی زیاد به دلیل کمبود حرک
۴	%۵۵	۱/۱۴	۳/۳۴	عدم شناخت دانشآموزان از اهداف تربیت بدنی در مدارس
۵	%۴۶/۵	۱/۱۹	۳/۲۷	کم تحرکی و تنبلی برخی از دانشآموزان
۶	%۴۷/۹	۱/۱۷	۳/۲۳	بی‌علاقه بودن دانشآموزان نسبت به کلاس‌های تربیت بدنی
۷	%۴۶/۵	۱/۱۳	۳/۱۸	تفاوت‌های بین دانشآموزان از لحاظ قدرت جسمانی
۸	%۳۵/۳	۱/۰۶	۳/۰۷	رقابت جسمانی بین دانشآموزان برای جلب توجه و خودنمایی
۹	%۳۵/۲	۱/۱۷	۳/۰۳	خستگی بیش از حد دانشآموزان ناشی از سایر دروس

نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد که نگرش منفی والدین نسبت به کلاس‌های تربیت بدنی با میانگین $M=۴/۰\cdot ۸$ دارای اولویت اول و اختلافات و کشمکش‌های مکرر والدین با میانگین $M=۲/۷۶$ دارای اولویت پنجم می‌باشند.

جدول ۴- میانگین، انحراف معیار، درصد پاسخ‌های مربوط به محیط خانوادگی و نگرش والدین

اولویت	درصد پاسخ‌ها (بسیار زیاد- زیاد)	انحراف معیار	میانگین	گویه‌ها
۱	%۵۰/۸	۱/۱۶	۴/۰۸	نگرش منفی والدین نسبت به کلاس‌های تربیت بدنه
۲	%۵۴/۹	۱/۴۹	۳/۹۵	سطح تحصیلات و پایگاه فرهنگی خانواده
۳	%۳۵/۲	۱/۱۴	۳/۴۸	بی تفاوتی والدین نسبت به درس تربیت بدنه فرزندان
۴	%۳۲/۴	۱/۲۱	۳/۱۸	جدایی و متارکه والدین
۵	%۲۹/۵	۱/۲۱	۲/۷۶	اختلافات و کشمکش‌های میان والدین

نتایج جدول ۵ نشان می‌دهد که کمبود امکانات لازم برای آموزش تربیت بدنه در مدارس با میانگین $M=3/83$ دارای اولویت اول و تماشای مسابقات ورزشی در خارج از مدرسه با میانگین $M=3/1$ دارای اولویت پنجم می‌باشند.

جدول ۵- میانگین، انحراف معیار، درصد پاسخ‌های مربوط به کمبود امکانات و محیط خارج از مدرسه

اولویت	درصد پاسخ‌ها (بسیار زیاد- زیاد)	انحراف معیار	میانگین	گویه‌ها
۱	%۶۷/۶	۱/۹۵	۳/۸۳	کمبود امکانات لازم برای آموزش تربیت بدنه در مدارس
۲	%۵۹/۲	۱/۰۷	۳/۷۰	مشاهده رفتارهای نابهنجار رقابت‌های ورزشی از تلویزیون و الگو قراردادن آن
۳	%۵۲/۱	۱/۰۵	۳/۴۲	مستعمل و غیراستاندارد بودن امکانات ورزشی موجود در مدرسه
۴	%۴۵/۱	۱/۰۸	۳/۳۰	الگوگری از عملکرد قهرمانان ورزشی بیرون از مدرسه
۵	%۴۰/۸	۱/۱۲	۳/۰۱	تماشای مسابقات ورزشی در خارج از مدرسه

نتایج جدول ۶ نشان می‌دهد، چهار مولفه عملکرد معلمان، ویژگی دانشآموزان، نگرش والدین و کمبود امکانات و محیط خارج از مدرسه بر بروز رفتارهای ناهنجار و بیانضباطی دانشآموزان موثر است. میزان تاثیر عوامل چهارگانه بر بیانضباطی یکسان نیست. بیشترین تاثیر مربوط به نگرش والدین و کمترین تاثیر مربوط به کمبود امکانات بوده است.

جدول ۶- تاثیر میانگین نمرات عوامل موثر بر بیانضباطی در کلاس‌های تربیت بدنی

P	F	میانگین	انحراف معیار	عوامل موثر بر بیانضباطی
۰/۰۳	۳/۵۹	۳/۹۸	۰/۰۵۴	عملکرد معلمان
۰/۰۰۱	۴/۱۵۹	۴/۰۰۲	۰/۰۶۵۵	نگرش والدین
۰/۰۰۱	۳/۸۱۳	۳/۷۹۷	۰/۰۶۰۰	ویژگی دانشآموزان
۰/۰۱۴	۵/۴۴۱	۳/۱۳۴	۰/۰۸۵۶	کمبود امکانات و محیط خارج از مدرسه

بحث و نتیجه گیری

این مطالعه پژوهشی، ضرورت بررسی و آسیب‌شناسی پدیده بیانضباطی و بروز رفتارهای ناهنجار در بین دانشآموزان در کلاس‌های تربیت بدنی را اجتناب ناپذیر می‌سازد. نتایج پژوهش نشان داد چهار عامل عملکرد معلمان و مدرسه، خصوصیات و ویژگی‌های دانشآموزان، محیط خانوادگی و نگرش والدین و محیط خارج از مدرسه به ویژه تبلیغات رسانه‌ها و گروه دوستان و همسالان در بروز ناهنجاری‌های رفتاری دانشآموزان تاثیر بیشتری داشته‌اند. از دیدگاه معلمان، نقش خانواده در بروز ناهنجاری بسیار مهم است. با توجه به نقش انکارناپذیر خانواده و والدین در تکوین شخصیت کودکان و نوجوانان، عواملی از قبیل دیدگاه منفی والدین و بیتفاوتی آن‌ها به مشارکت ورزشی فرزندانشان در مدرسه و الفای این دیدگاه که ورزش، محل پیشرفت درسی آنان است، دانشآموزان را نسبت به درس و کلاس تربیت بدنی بیتفاوت می‌کند. همچنین سطح فرهنگی خانواده‌ها و وجود تضاد و اختلافات خانوادگی می‌تواند در بروز ناهنجاری‌های رفتاری دانشآموزان نقش داشته باشد. موردنی که بسیاری از پژوهشگران از جمله فونت نا (۲۰۰۰)، اکیبا و بیکر (۲۰۰۲) و نوربخش و زارعی (۱۳۸۵) به آن اشاره می‌کنند؛ بنابراین ارتباط موثر معلمان تربیت بدنی با والدین، حضور مستمر آنان در جلسات انجمن اولیا و مریبان، بیان اهمیت ورزش در رشد جسمانی و عقلانی دانشآموزان و ارائه برنامه‌های پیشنهادی در نگرش مثبت والدین نقش موثر دارد.

نتایج پژوهش نشان داد توانایی‌ها و مهارت‌های معلمان در بروز رفتارهای ناهنجار در کلاس‌ها نقش موثر دارد. مواردی مانند عدم تسلط معلمان تربیت بدنی در اداره کلاس‌ها، عدم آشنایی آنان با اصول و مهارت‌های تدریس، نداشتن برنامه‌های متتنوع ورزشی و مورد دلخواه داشت آموزان، بی‌تفاوتی و بی‌انگیزگی در کلاس، نبود وسائل و تجهیزات ورزشی مورد نیاز و کافی و عدم وجود فضاهای ورزشی مستقل در مدارس از دیگر عوامل موثر در بروز ناهنجاری‌های رفتاری دانش‌آموزان می‌باشد. نقش معلمان در جهت‌دهی رفتارهای دانش‌آموزان در مطالعات ناکپودیا^۱ (۲۰۰۸)، نادریان (۱۳۹۰) و بنار (۱۳۸۱) گزارش شده است. معلمان تربیت بدنی باید با اقتدار و تسلط کامل و با جدیت نسبت به اجرای مهارت‌ها و حرکات جسمانی مفید و مفرح و نظارت دقیق بر همه رفتارهای دانش‌آموزان در کلاس اقدام نمایند. رها کردن دانش‌آموز در زمین ورزش و نداشتن برنامه مدون، بروز بیانضباطی را به دنبال دارد. پیشنهاد می‌شود معلمان در کلاس‌های ضمن خدمت و مریبگری شرکت نموده و ضمن آشنایی با روش‌های تدریس و بازی‌های متتنوع ورزشی، در افزایش توانایی‌های علمی و مهارتی خود بیفزایند. برای ایجاد نظم بیشتر می‌توان به عواملی مانند وضعیت ظاهری معلم، نحوه حرکات، نحوه لباس پوشیدن و شیوه بیان کلمات و جملات مثبت و ارزشی در کلاس‌های تربیت بدنی هم اشاره- کرد.

نتایج پژوهش نشان داد محیط خارج از مدرسه مانند برنامه‌های رسانه‌ها و وسایل ارتباط‌جمعي و گروه همسالان تاثیر انکارناپذیری در رفتار دانش‌آموزان دارد. نتایج مطالعات اکیبا و بیکر (۲۰۰۰) نشان می‌دهد که تعداد زیادی از نوجوانان و جوانان از تماشای فیلم‌های تلویزیون، تحریک یا تشویق می‌شوند و حرکات و برنامه‌های بازیگران را تقلید و در محیط مدرسه و بهویژه کلاس‌های تربیت بدنی اجرا می‌کنند. مشاهده رفتارهای ناهنجار از تلویزیون و تقلید از رفتارهای غلط ورزشکاران در هنگام پخش مستقیم مسابقات ورزشی می‌تواند در بروز ناهنجاری‌ها و بیانضباطی در کلاس‌های درس نقش داشته باشند. توکار^۲ (۲۰۰۱) و بنار (۱۳۸۱) نیز بر این موضوع تاکید دارند. با توجه به الگوپذیری دانش‌آموزان از افراد برجسته و قهرمانان و مشاهده عملکرد آنان از طریق رسانه‌های تصویری، انتظار بروز رفتارهای غیرطبیعی دانش‌آموزان زیاد است. معلمان تربیت بدنی باید در کلاس‌های تربیت بدنی با جملات کوتاه در مورد شاخص‌های اخلاقی در ورزش، اصول بازی‌های جوانمردانه و احترام با دانش‌آموزان صحبت کنند. معلمان تربیت بدنی باید برای کلاس‌های تربیت بدنی در مدارس بر اساس سن و

1. Nakpodia
2. Tokar

همچنین نیازهای دانشآموزان، طرح و برنامه کلاسی داشته و بتوانند رضایت دانشآموزان را جلب کنند. برای موفقیت معلمان در درس تربیت بدنی در مدارس، همکاری و مساعدت همه نهادها و مسئولان در ارتقا جایگاه درس تربیت بدنی ضروری است. فضاهای ورزشی مناسب و استاندارد، وسائل و تجهیزات کافی و استاندارد، تعداد مناسب دانشآموزان در کلاس ، همکاری والدین در ارائه ملزومات درس تربیت بدنی همراه با مهارت و تسلط معلمان در ارائه درس تربیت بدنی، اثربخشی آن را زیادتر کرده و در پیشگیری از رفتارهای نابهنجار و بیانضباطی نقش عمده دارند.

منابع

1. Fontana D. Classroom control. British journal of physical education research supplement.2000; 15: 7-11.
2. بنار نوشین. بررسی هدف دانشآموزان از فعالیت در کلاس‌های تربیت بدنی مدارس راهنمایی و دبیرستان رشت. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه گیلان؛ ۱۳۸۱: ۱۵-۱۸.
3. Steven L.walts. Providing a world- class education in public school in England; journal of teaching in physical education, 3; 2011, 9-16.
4. Nakpodia E d. Education law. Warri junkies' publishers limited; 2008. 12
5. Halpin k. Violence in television. Journal of social psychology. 1999; (37): 65-83.
6. Akiba M, Baker j. Television and behavior. Journal of sport and exercise. vol 27. 2002; 170-85.
7. Amador s, Ferrier. Predictors of intrinsic motivation among adolescent students in physical education. Research quartly for exercise and sport. 71, No 3. 2007; 267-79.
8. Sedlak M. Learning to teach. Journal of teaching in physical education. 1996; 20: pp 3-19.
9. حلاجی محسن. راهبردهای توانمند در آموزش تربیت بدنی. مجله آموزش تربیت بدنی. ۱۳۸۹؛ ۱۱(۱).
10. نوربخش پریوش، مزارعی ابراهیم . مقایسه انگیزش شرکت دانشآموزان دختر و پسر در فعالیت‌های ورزشی و رابطه آن با هدف‌گرایی ورزشی آنان. فصلنامه المپیک. ۱۴؛ ۱۳۸۵: ۴۲-۳۱.
11. نادریان جهرمی، مسعود. اخلاق در ورزش. تهران: انتشارات پژوهشگاه تربیت بدنی و علوم ورزشی؛ ۱۳۹۰. ۴۸-۲۶.
12. لطفی غلامرضا. تاثیرهای اجتماعی بر عملکرد ورزشکاران. مجله ورزش و ارزش. نشر ماهیانه اداره کل تربیت بدنی آموزش و پرورش. ۱۳۷۵؛ ۱۱.

13. Isabel Frere, Joja Amado. Impact of Expectancy-Value and Situational Interest Motivation Specificity on Physical Education Outcomes; 2008. (1)13.
14. Changing School Physical Activity: An Examination of Individual School Designed Programs.journal of teaching in physical education, 2012, 31, 113 –30.
۱۵. نادریان جهرمی مسعود. مبانی جامعه‌شناسی در ورزش. تهران: انتشارات بامداد کتاب؛ .۱۳۸۸
16. Tokar B. Television and human behavior. Child development.2001; 52: 275-85.

ارجاع مقاله به روش ونکوور

نادریان جهرمی مسعود، علی محمدی رفعت، حجتی مقدم محدثه. بررسی عوامل موثر بر بروز بیانضباطی در کلاس‌های تربیت بدنی مدارس از دیدگاه معلمان تربیت بدنی. مطالعات مدیریت ورزشی. ۱۳۹۳؛ ۲۶(۶): ۷۰-۵۹.